

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Nooit meer slapen

Soms zit het mee, soms zit het tegen. Een uitspraak kan behoorlijk tegenvallen. En dan komt het eropaan. Nergens is het leerstuk van de 'goede verliezer' zo gedetailleerd uitgewerkt als in de sport. En steevast blijkt het volgende. In de allerlaatste plaats is het geen schande om te verliezen, maar om te verliezen en dit niet met een zekere kracht te dragen. Respect gaat pas verloren als men niet tegen zijn verlies kan.

Volgens het landelijk ochtendblad *Trouw*, dat toch wel tot de serieuzere kranten gerekend mag worden, reageerde een advocaat op een onwelgevallige uitspraak als volgt: 'Ik wens alle verantwoordelijken veel slapeloze nachten toe, tot het einde der tijden.'

Het ging hier om een uitspraak van een gerechtshof en ik vraag me af of de raadsheren met deze banvloek in hun maag zitten. De zitting was tumultueus verlopen, dat bleek wel uit de berichtgeving en de opmerking van de raadsman zal dan ook beschouwd moeten worden als een uitloper van reeds langer durende spanningen.

Het is vooral de toevoeging: 'tot het einde der tijden' die de verwensing doet oplichten, en haast iets chics geeft. Het is religieus taalgebruik, dat in de eerste plaats. Anderen die er naar kunnen hunkeren dat een situatie onbeperkt voort zal duren, zoals verliefde meisjes, sporters op de toppen van hun kunnen, grenzeloos genietende vakantiegangers, zullen zich toch wat prozaïscher uitdrukken. De verwensing gaat trouwens impliciet uit van de gedachte dat raadsheren in de regel wél tot het einde der tijden slapen, en ook die veronderstelling roept vragen op.

Taal is communicatie, des te meer als er journalisten in de buurt zijn. Communicatie gaat uit van een doelgroep, en wil binnen die doelgroep iets bewerkstelligen. Maar wie zou de advocaat op het oog hebben gehad, en wat wilde hij bereiken? Ik ken de raadsheren van het hof niet, maar ik weet wel zeker dat ze hun schouders hebben opgehaald. De raadsman zal ooit weer voor dezelfde raadsheren verschijnen, dat brengt zijn ambacht nu eenmaal met zich mee, en die raadsheren zullen 'tot het einde der tijden' denken: ah, daar hebben we de raadsman van de banvloek weer, we zullen onze ogen maar eens wijd open doen.

Wie niet tegen zijn verlies kan, heeft zichzelf niet in de hand, en wordt daarmee een speelbal in de handen van anderen. Van journalisten bijvoorbeeld. Het zou me niet verbazen als deze doelgroep tevens het vuurtje heeft gestookt.

Maar hoe nu verder? De laatste zorg, ook van deze advocaat, moet zijn dat de belangen van zijn cliënt binnen de gegeven rechtsorde tot hun recht komen. Die belangen hangen nu eenmaal niet in het luchtledige. Hij moet zijn cliënt uitleggen wat het speelveld is geweest, en wat precies de spanning was tussen diens belangen, en de belangen van de rechtsstaat. Dat vereist een professionele afstand tot de cliënt, en een zekere genegenheid voor de rechtsstaat. Maar hoe overtuigend kan hij deze rol spelen, al hij eerst andere spelers ernstig heeft gediskwalificeerd?

Straf is leedtoevoeging, maar het ondergaan van dat leed wordt des te intenser als de raadsman zijn cliënt in de waan laat dat de straf te wijten is aan broddelwerk. Dat levert meer slapeloze nachten op dan nodig is.

Er is een troost. *Trouw* zal in de huizen van bewaring niet veel worden gelezen. En de advocaat zal zijn emotionele uitroep na een dag wel weer zijn vergeten. Het grote werk kan dus nog beginnen: het rustig bestuderen van de uitspraak, het uitleggen van de overwegingen en tot slot het aftasten van de mogelijkheden die resten.